

MENIHI iz benediktinskega samostana na vrhu gore Cassino v Italiji. Samostan in cerkev so zaveznički porušili, ker so ga naciji spremenili v svojo trdnjavo. Čitatejo o tem članek na drugi strani v tej številki.

Pridobitve rdeče armade v osmih mesecih ofenzive

GLAVNI DEL INDUSTRIJE IN RUDNIKOV V UKRAJINI NEMCEM ODZET. — "NEUGODNA" ZIMA. — LENINGRAD POPOLNOMA OTET. — VABILA FINSKI ZA UMIK IZ VOJNE

Ofenzivne akcije rdeče armade so to zimo niso obnesle toliko kot v prejšnjih dveh, in vzrok je neugodno vreme. Namesto silnega mraza je bilo posebno v nekaterih krajih včasi tako toplo, da se je sneg naglo topil, zemlja se odtajala in v takem vremenu so tankom in avtom pota ovrana, če pa je teren blaten, sploh ne morejo naprej. Vzlič temu pa je bila ofenziva sovjetske armade tudi to zimo zelo uspešna vsled velikih strategičnih pridobitev.

Leningrad osvobojen

Za največji njen uspeh to zimo so lahko smatrajti osvoboditev Leningrada pred nacijskim obleganjem. Imeli so ga skoro čisto zajetega blizu dve leti in pol. S tem je osvobojena tudi sovjetska bojna mornarica, ki se je morala skrivati v svoji kronske pomorski trdnjavi.

Rusi so osvobodili v tej akciji na severnem delu svoje fronte tudi veliko dvotirno železnicu, ki vodi iz Leningrada v Moskvę in tako po prebivalstvu iz obleganja otetege mesta spet mogoče pošiljati potrebščine v velikem in pa direktno, namesto nezadostno in po težavnem ovinku, kot se jih je moralno prej.

Udarac za Finsko

Umič nemške armade izpred Leningrada in nadaljnja sovjetska ofenziva ob Baltiku zelo ogroža vojno pozicijo Finske. O nji se lahko reče, da je vojno že izgubila, čeprav je še v stanju vztrajati.

Sovjetska vlada ji je pred par tedni naslovila ultimatum, v katerem ji zabičuje, da će z vojno ne odneha, jo bo to stalo težke posledice.

Tudi državni tajnik Cordell Hull je v imenu ameriške vlade Finski svetoval, da naj neha s sovražnostmi.

Moskva zahteva od Finske, da se brez pogojno poda, a njeni pogoji za mir, če se takoj odloči zanj, baje niso težki. Iz Londona poročajo, da so presenetljivo mil. A dokler bo trajala vojna, je en ruski pogoj, da mora Fin-

Vzlič želji vlade in drugih odgovornih političnih avtoritet, da se bi o plemenskih in verskih nasprotrostih čimmanj pisalo, ali se jih celo zkrivalo, kot da jih ni, se nasprotstva med belokozci in črnici ter napadi na Zide Širijo in večajo.

Mnogi poslanci iz južnih držav že kar odprto prijemaone kongresnike, časopise in gibanja, ki delujejo, da se bi rasna nasprotstva omilijo. Dolže jih, da si prizadevajo "onesnažiti" belo pleme Črnici, če, da zahtevajo za Črnice isto stopnjo socialnega, političnega in kulturnega priznanja, ki spada samo belcem. "Na jugu se tej pogubni

Tobin priznava, da se v tej vojni spreminja ves svet, torej tudi Rusija

Daniel J. Tobin, predsednik unije prevoznikov, ki slovi za enega najrazsodnejših članov eksekutivne AFL, je na njeni zadnji seji v Miamiu z drugimi vred glasoval proti sprejemu vabilo, zvezu angleških unij na prvi mednarodni kongres delavskih uni, ki bo meseca junija v Londonu. Namreč na prvi, od kar smo v vojni. Nanj so angleški delavci povabili tudi zvezo delavskih unij v Sovjetski Rusiji. Eksekutiva AFL jih ne smatra za svobodne unije in je vabilo na londonski kongres prezirljivo in izvidno zavrnila.

To je bil ultimat ne samo na delavstvo Sovjetske unije, ampak tudi na vse organizirano delavstvo v Angliji.

Med prvimi, ki je javno priznal, da poteza eksekutivne AFL morda ni bila prav dobro premislena, je bil Daniel Tobin. Zato v februarški številki glasila svoje unije razlaga, da naj se vprašanje odnosajev ameriških unij (namreč AFL) z unijami delavstva v Sovjetski zvezi znova preštudira, da se dožene, če je mednarodna skupnost z njimi moča ali ne.

V ta namen Tobin svetuje, naj predsednik F. D. Roosevelt delegira koga izmed svojih zaupnikov, z nalogom, da naj v Rusiji proučava, kaj pravzaprav so delavske unije v nji, in mu o svojih doganjih poroča. Roosevelt pa naj bi potem o njih obvestil ameriško ljudstvo s svojim govorom po radiu.

Tobin med drugim priznava, da se svet spreminja, in z njim vred Sovjetska Rusija. Lahko bi določil, da se je ona v resnicu najbolj, ker je to prva velika dežela na svetu, ki je podrla starodavni privilegij gospodarjev, katerim je privatna svojina in izkorisčanje neposedujočih več kot vse drugo na svetu.

ska skozi ves njen čas pustiti sovjetski oboroženi sili svoje luke in vzletališča.

Finska vsled svojega nevzdržnega položaja že dolgo tiplje za mir. Socialdemokratska stranka ga je že lani odprto zahtevala.

V kleščah Nemcev

Vzrok, da vojno stanje še traja, je nemška armada na Finsku, nemški vpliv in pa obnavljanje sedanjše finske vlade, ki se bo morala v slučaju miru umakniti. Tudi glavni finski vojnik, ki je velik obuzevalec Nemčije, je bil ves čas proti predlogom za sklenitev miru. Vendar pa je stvar prišla tako daleč, da je bila vlada v Helsinskih primorana poslati zaupnika v Stockholma na tajno posvetovanje s sovjetskim zaupnikom in čim se nemške divizije iz Finske umaknijo, ali pa bodo primorane od Fincev na umik, bo na tem kraju sveta spet nastal mir.

Ukanjeni upi Nemcov

Lansko poletje in to zimo je morala nemška armada v Ukrainski prepustiti zmagovalim četam štiri petine železniškega omrežja. Ker so pota v Rusiji večinoma zelo slaba, so železnice takorekoč edino prevozno sredstvo.

Večina industrije in rudnikov v Ukrajini, s katerimi si je Nemčija v svoji produkciji veliko ogroža vojno pozicijo Finske. O nji se lahko reče, da je vojno že izgubila, čeprav je še v stanju vztrajati.

(Konec na 4. strani.)

Moskva odkrito s Titom

Poročevalci čikaškega "Suna" Edward Angly v Moskvi pravijo v brzojavu z dne 19. februarja, da se je Titova zvezda, v kolikor se sovjetske politike tiče, zelo dvignila, Mihajlovičeva pa v istem obzoru zatemnjava, če ni že utrnila.

Tak vtič je dobil ob priliki, ko je bilo v Moskvi javno omenjeno o voščilu maršala Tita in Ivana Ribarja prigodom ustanovitve dveh jugoslovenskih čet v Rusiji in njunem uključenju v rdečo armado.

Ob tej priliki je sovjetski tisk, skupno z vlado, izrekel Titu in Ribarju tople pozdrave.

Isti poročevalci ugotavljajo, da čeprav ima Stalin pri Petrovih vladih v Kairu še svojega ambasadorja, jo vendarle povsem ignoriра.

Minulo nedeljo je bilo po radiu poročano, da je bivši jugoslovenski premier Simovič apeliral na Mihajlovičeve četnike, da naj se združijo s partizani pod Titovim vodstvom.

Vesti o bojih v Jugoslaviji pripovedujejo o bitkah, ki jih vodijo slovenski oddelki osvobodilne vojske na bivši soški fronti okrog Kobarida, Tolmina in drugod po Primorskem.

Dasi marsikdo meni, da je v teh vseh veliko pretiravanja, je na drugi strani tudi res, da se o trpljenju ljudi, ki so v osvobodilni fronti in vsled sovražnikove premoči v mnogih krajih izročeni smrti od lakote in zime, jako malo poroča.

A naj se reče o vseh teh bojih karkoli — naj kdo verjame, da so tolki kot se o njih piše ali ne, dejstvo je, da je Jugoslavija edina izmed okupiranih dežel, v kateri se vrši borba v velikem ne samo zoper okupatorja in kvižilinge v nji, ampak tudi proti tistemu režimu, ki jo je prej vladal. Ljudstvo hoče res v nekaj boljšega kot pa je bilo.

Vzlič želji vlade in drugih odgovornih političnih avtoritet, da se bi o plemenskih in verskih nasprotrostih čimmanj pisalo, ali se jih celo zkrivalo, kot da jih ni, se nasprotstva med belokozci in Črnici ter napadi na Zide Širijo in večajo.

Nogni poslanci iz južnih držav že kar odprto prijemaone kongresnike, časopise in gibanja, ki delujejo, da se bi rasna nasprotstva omilijo. Dolže jih, da si prizadevajo "onesnažiti" belo pleme Črnici, če, da zahtevajo za Črnice isto stopnjo socialnega, političnega in kulturnega priznanja, ki spada samo belcem. "Na jugu se tej pogubni

kampanji beli ljudje ne bomo udali," je moto najnapetnejših jihinjaških politikov.

Na drugi strani se Črnici pritožujejo, da se vzlič obetanjem zvezne vlade z njimi že vedno postopa kot z manjvrednimi, nezaželenimi ljudmi. Prezira se jih pri najemanju, ali pa v ravnanju z njimi, celo v vladnih uradilih širok deželje, v industriji in v mnogih unijah. Obetane enakopravnosti zanje še ni nikjer, trdijo zamorski predstavniki, ki organizacije svojega plemena pridno grade, v veri, da sedaj je čas izvojevati si svobodne, kakršne obetamo z našo vojno ljudstvom v drugih deželah, neglede na polt in vero.

Vzlič želji vlade in drugih odgovornih političnih avtoritet, da se bi o plemenskih in verskih nasprotrostih čimmanj pisalo, ali se jih celo zkrivalo, kot da jih ni, se nasprotstva med belokozci in Črnici ter napadi na Zide Širijo in večajo.

Mnogi poslanci iz južnih držav že kar odprto prijemaone kongresnike, časopise in gibanja, ki delujejo, da se bi rasna nasprotstva omilijo. Dolže jih, da si prizadevajo "onesnažiti" belo pleme Črnici, če, da zahtevajo za Črnice isto stopnjo socialnega, političnega in kulturnega priznanja, ki spada samo belcem. "Na jugu se tej pogubni

Volilci na Angleškem se nočejo ravnati po Churchillovih apelih

Od kar je Anglia v vojni, imajo konservativna, delavska, liberalna in narodna liberalna stranka sporazum, da za dobo vojne, ali vsaj do preklica ne bo parlamentarnih volitev, pač pa le v okrajih, kjer bi kak poslane umrli ali sam postil mandat.

Ob enem sporazumu določa, da naj nominira v takem okraju kandidata samo tista stranka, kateri je pripadal prejšnji poslane.

Ostalih političnih skupin, med njimi neodvisne socialistične stranke, in posameznikov ta dogovor ne veže. Vladna koalicija ima vsled tega čezdaj večje težave priboriti zmago svojemu kandidatu, najbolj pa konservativnu stranko.

Tako je pri dopolnilnih volitvah v parlament dne 17. februarja zmagal v okraju West Derbyshire neodvisni socialist C. F. White proti aristokratu Cavenishu. Prvi je dobil 16,336 glasov, drugi 11,775. Omenjeni okraj je eden zadnjih ostankov angleškega feodalizma. Omenjeni volilci so vsi dinarjarji ali pa podložniki na posestvu družine omenjenega markiza, in v parlamentu je bila zastopana s svojim članom razen z malim predstnikom nad 300 let.

Sedaj pa je mandat izgubila vzliz temu, da je agitiral zanj Winston Churchill in da delavska in liberalna stranka vsled pojasnjene sporazuma nista imeli svojih kandidatov. Zmagoviti kandidat je v kampanji podprt, da bo deloval za večje dne, boljše stanovanjske razmere, višje penzije, in končno, za socializacijo v Angliji in po vojni za socializacijo v federalizirani Evropi. Očitno je dne 19. februarja je v Miamiu v Floridi žalostno zatonil v prostost. Življenje si je vzel sam, ker na hotel zreti v oči preiskava, ki je proti njemu pripravljala ameriška justica.

Bedaux je prišel v Zed. države pred kakimi 40 leti. Bil je brez imovine. Delal je v raznih podjetjih, tudi v tunelih v New Yorku, in se pri tem odločil poskušati postati "ekspert", ki bo izkorisčevalce v tej deželi učil, kako lahko iz svojih delavskih izvajalcev proizvede. Njegov prigrajski, izčefovalni način izkorisčanja delovne sile človeških moči so imenovali v Zed. državah takrat "Beraux Plan". Starejši naši rojaki, ki so ona leta zanimali za silno kampanjo "večje produkcije z istimi močmi", se lahko še spominjajo, kako so se unije borile proti njemu, toda bile so šibke, pomorne večina delavcev pa je bila neorganizirana in brez moči za upor.

O samomoru v Miamiju je vredno misliti

INTERNACIONALNI AGENT KAPITALIZMA CHARLES E. BEDAUX BIL LJUBLJENEC BOGATAŠEV, DVORJANOV IN HITLERJA. — SVOJO NEČASTNO VLOGO KONČAL

V prejšnji vojni je bil "misteriozni" agent mednarodne muničijske oligarhije neki Grk, Lazaroff po imenu, kar ni grško ime, po vojni švedski kralj vžigal in mednarodni špekulant, Kroger, ki je bogat minister raznih vlad s pomočjo pridobivanja monopolja za svojo industrijo, v sedanji vojni pa je bil ena največjih izmed sličnih zvez Charles E. Bedaux (Bedou).

Sijajna karijera in konec

Postal je multimilijonar, z imenimi zvezami po vsem svetu. Dne 19. februarja je v Miamiu v Floridi žalostno zatonil v prostost. Življenje si je vzel sam, ker na hotel zreti v oči preiskava, ki je proti njemu pripravljala ameriška justica.

Omrežje intrig

Vila, v kateri sta bivala kot Bedauxova gosta Edward in Simpson, je bilo gnezdo mednarodnih spletov, one dni največ v prid Hitlerju.

To so v angleški vlasti dobri razumljeni. Ko je kralj umrl in je prišel Edward na njegovo mestno, je tedanjem premier Baldwin po težkem premisljevanju in napori Edwarda primoral na odstop, pod pretezo, da angleško ljudstvo ne more trpeti kralja, ki je poročen s plebejko, in vrheta se razporočenka ob enem.

A pravi vzrok je bil, kot pojasnjuje sedaj, ker je Baldwin vedel, da je Edward le orodje svoje žene in obadv pa orodje Bedauxovih spletov v podporo Hitlerju.

Ko je Edward odstopil, z izjavo, da mu je ljubezen do ženske, ki jo ima, več kakor angleška krona, se je vrnil v Francijo, kajpada spet v Bedauxovo okrilje.

Ta jima je poskrbel slovensko potovanje v Nemčijo, kjer je nadaljevanje na 5. strani.)

Med novicami in nauki je razlika, isto med kritiko in programom

Agitatorjem Proletarca zvene na ušesa izgovori, kot, "čemu mi je tega lista sploh treba? Saj vojne in druge novice berem vsak dan! Lahko jih tudi uro za uro poslušam v radiu? Zakaj naj jih bi čital znova še v tem listu?"

V tem listu ne bere novic, pač pa razlage, čemu so dejodki taki kot so. Notice, ki so v Proletarcu objavljane kot novice so zgolj podatki.

Vse drugo v njemu je kom

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrti leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
popoldne, za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Ali naj varujemo v Italiji spomenike in cerkve, ali življenja?

Italija je dejela starodavne zgodovine, likovne in stavbne umetnosti, spomenikov, starih cerkva in samostanov, dvorov, magnet, ki privlačuje turiste in ustanoviteljica fašizma.

Ko jo je Mussolini pognal v vojno podvetja, mu hierarhija, ki se sedaj tako silno boji za omenjene svetinje, ni nasprotovala. Podpirala ga je z navdušenjem ko je moril po Etiopiji, in ko je dal podporo za postanek klerofašizma v Avstriji in potem v Spaniji.

Ko je sklenil zvezo s Hitlerjem in nato z mikadom — takozvano osišče "proti komunizmu", jim je hierarhija pomagala v propagandi. In ko je tako nečastno napadel Francijo in s tem svojo dejelno direktno zapletel v vojno, je duhovščina blagoslovila tudi ta korak k novim glorijskim fašističnim Italijam.

Na varnost svojih spomenikov in cerkva takrat ni pomisnila. Bila je pač prepričana, da se bodo rušenja dogodila samo v državah, katerim je duče napovedal vojno, italijanska in nemška armada pa bosta odnašali zmage in lavorike.

Sele ko se "gnile demokratične dežele" niso hotele sesuti kakor hiša iz kart in ko se je fašistični napad na Rusijo izjavil v porazih, so se v Italiji spomnili na svoje umetniške vrednote, in na nevarnost razdejanja.

"Italiji je treba prizanesti, ker je dejela umetnin in zibelka ter sedež krščanske kulture."

Tak je bil klic iz Vatikana in izdal je še poseben apel, da naj se Rima nikar ne bombardira, ker bi bombe lahko padle na cerkev in morda bi kak letalec po neprevidnosti vrgel bombo celo na Vatikan in baziliko sv. Petra.

Zavezniško poveljstvo se je vzliz temu odločilo bombardirati vojne objekte v Rimu, na pr. municipijska skladišča in proge, po katerih Mussolini in Hitler prevajačata svoje vojaštvo sem in tja. V tistem napadu je ena bomba res padla na cerkev, porušenih je bilo mnogo hiš in nekaj ljudi ubitih.

Potem smo čitali, kako se je po napadu papež peljal k tisti cerkvi in porušenim hišam in kako žalosten je bil ob pogledu na to grozo. Ljudi, ki so se vsi prestrašeni zbirali okrog njega, pa je blagoslavljal in tolažil.

V Zed. državah se je k temu oglasila posebno duhovščina irskega in nemškega pokolenja ter dajala duška svojemu zgrajenju. Na predsednika Roosevelta so apelirali, da naj ne dovoli rušiti večnega mesta, ki je sveto vsakemu katoličanu.

In res jih je zagotovil, da imajo zavezniški letalci povelje dobro pažiti, da zadenejo le vojne objekte.

Minule dni je vprašanje varnosti cerkva v Italiji spet prišlo na rešeto javnega pretresanja. Sio se je zaradi cerkve in samostana na Monte Cassino, ki baje slovi za najznamenitejšega v Evropi. Na zavezniškega poveljnika v Italiji so cerkveni krogi prislikali, da naj tež božji poti prizanese z bombardiranjem, čes, da se je zatekel pod njeno varstvo na tisoče beguncov iz sosednjih vasi, kjer se vrše bitke med ameriško in nemško ter Mussolinijevo armado.

Urednik revije Collier's pravi, da so ameriški letalci priznali tej nacijski trdnjavni mesec dni samo na prošnjo Vatikana, naj se nikar ne spremeni te slovite zgradbe v prah. Vsi so dvigali oči k nebnu in tarninali. Kakšen zločin bo, če se zavezniški topovi obrnejo na to svetišče.

Le malo se je poudarjalo, da je Monte Cassino s svojimi samostanskimi poslopji postala trdnjava Hitlerjeve armade. Njih je postavila opazovalnico, s katere se je dajalo direktno njenemu topništvu za bombardiranje ameriških pozicij.

Tako je trajalo precej dni. Ameriške čete niso mogle naprej in ob enem so imeli nepotreblne izgube samo zato, ker jih je bilo naročeno, da svojega ognja ne smejte obrniti na opatijo, čeprav so jo Nemci spremnili v glavno obrambno točko na tem kraju fronte v južni Italiji. Škoda bi bilo cerkev, ki je dragulj stavbne umetnosti.

Toda kaj pa ameriških vojakov — mar teh ni škoda? Mar ne poudarjam zmerom, da je treba življenja naših fantov na bojiščih varovati kolikor največ mogoče?

Zavezniškemu poveljstvu je bilo tega odveč — zamere gor ali dol, in ameriško topništvo je dobilo nalog bombardirati kraj, ki je ena najznamenitejših božjih poti v Italiji.

Italijansko poveljstvo ne bi v takem slučaju nič pomisljalo, kakov ni v prejšnji svetovni vojni. Cerkev in samostan na Sveti gori pri Gorici so takrat do tal porušili.

Res se človeku lahko krči srce ob razvalinah, ki so bile prej stanovanjske hiše, cerkve, šole ali bolnišnice. Toda vojna je vojna. Italija jo je hotela, podžigala je vanjo in mora žeti, kar je sejala.

Socialisti niso tisti, ki se maščajo nad socialisti, ampak samo oni, ki delujejo za socializem.

Nikoli ne obsodi, česar nisi preudaril.

DVE PROCESIJI V ITALIJII. V eni so nemški vojni ujetniki ki jih ženejo zavezniški vojaki v jetniški tabor, v ozadju fronte, v drugi so civilni prebivalci, ki se vračajo na svoje osvobojene domove.

Nekaj o tem in onem

Chicago, Ill. — Na svetu je sedaj kalih 33 glavnih ver: Ena izmed njih je v Indiji, kjer časte ljudje za božanstva žive krave, a kristjani v Evropi in Ameriki pa zlata teleta. Torej, med krščanskimi in "paganskimi" verami nobene razlike. Ali vi mislite, da jo jo kaj?

Vse vere so zacilene v vojno. Nobena ne izpoljuje tega kar uči. Od kar se je svet spet znašel v nji, čimero o grozilih, ki jih uganja fašizem in o njegovih brutalnosti, nad civilnim prebivalstvom v deželah, ki jih je okupiral. Ako je v poročilih o njih magari satno le polovica resnice, jo je vendarle zadosti za ugotovitev, da fašistične dežele, ki se smstijo za steber krščanstva in civilizacije, niso krščanske in ne civilizirane. Isto velja za "trivoverno" Japonsko.

Skoro ni dneva, da ne bi čital ob enem tudi poročila o hramostih in zvestobi psov v ameriški armadi: ranjence rešujejo pred smrtnjo in vrše tudi druge naloge, ki so jih odkazane. Eden izmed teh psov je bil delen v nekem čkaškem hotelu za svoja dejanja celo banketa, na katerem je bil časten gost. Mnogo jih je bilo že odlikovanih. Jaz kot prijatelj psov že od mladih let verujem v to iskreno vero psov veliko bolj kot pa v vero gotovih radikalnih urednikov in v 33 svetovnih ver.

Moj sošed mi je rekel danes: "John, v šestih mesecih bo vojne konec." "Kako pa moreš ti to trdit?" sem ga vprašal. "Well, moj zet je bil, včeraj poklican v armado in on ni še nikoli bil v eni službi dalj kot pol leta. Torej bo moral biti v pol letu vojne konec, ali pa njega," mi je odgovoril.

Napredni Slovenci v gotovi naselbini lastujejo rdečo vilno, pred katero je raslo veliko drevo, da jo bi senčilo. Da pa bi vila ne bila preveč zasenčena, se je organizirala armada mrčes — belih črvčkov, ki so ga začeli glodati pod lubjem in v dveh letih so to staro drevo uničili, da je postal suho in žalostno prazno.

Ali ni že čas, da se tudi ljudje naučimo delati organizirano, toda ne za škodo, ampak v korist samemu sebi?

Tisto drevo je danes posekano in leži na vrtu. Tisti dve osebi, ki sta ga posekali, sta danes edino še sposobni podirati staro, trhla drevesa na slovenskih vrtih ...

V preteklem letu se je veliko pisalo o enem svetovnem jeziku, ki se naj bi ga vse naučili. Idejo je razglasil Churchill s priporočilom, da naj bo tak jezik angleščina. Ker pa je taka kot je sedaj, težka in se je bi-

baje Stalin ne mogel naučiti, Churchill in Roosevelt pa ruščine ne, bi se naj angleški jezik poenostavilo, da bi imel namesto 20,000 le 850 besed. To idejo so pridno zagovarjali tudi mnogi v Ameriki. Dobra misel, če pomislimo, da je danes na svetu 2,796 različnih jezikov in neštehto dialektov.

Ako se bo angleščino skrajšalo na manj besedi, bi jaz rad, da bi črtali iz nje besede "I am too busy." Ako ne bi bilo tega praznega izreka, ki se ga ameriški delavec poslužuje dan za danem, in tudi slovenski delavci so se ga naučili, bi lahko imeli danes delavske predstavnike v Washingtonu namesto da se delavski lobisti plazijo po kolenih okrog reakcionarjev in jih moludejo za drobtine. In Proletarci bi leta 1943-44 ne bilo treba vedeti kampanje za tisočnovih naročnikov.

Mladi sinovi delavskih staršev bodo imeli po vojni dovolj hlač, ker jih sedaj nosijo vsi, ki delajo v vojni industriji: oče, mati in hčere.

Zaradi ameriškega ljudstva, ki je sedaj skoro vse v hlačah, je bilo napisanih že veliko anecdoto. Pred tedni sem eno bral, ki se mi je jako dopadlo. V tovarno, v kateri producirajo vojne potrebnosti, je prišla bogata mama, da si jo ogleda. Spremljevalcu je ob nekem stroju, pri katerem sta delali dve osebi, omenila: "Ali ni škoda, ker je moral tale deček že v takoj zgodnjih letih v tovarno?"

Ravnko po sem to pisala, me je poklicala po telefonu prijateljica Maria Cuprin. Bila je namreč na obisku iz Escondide, Calif., in je naročnica tega lista.

Na vprašanje, kaj delam, sem ji pojasnila, da pišem Proletarcu.

"Ravno prav," mi je odvrnila, "pa še zame napiši in poslji celoletno naročnino v darilo mojemu stricu k njegovemu rojstnemu dnevu."

Boljšega darila bi mu ne moreti dati. Hvala lepa, Maria! (V Clevelandu jo poznamo pod imenom Maria Mele Cuprin.)

Upam, da je novi naročnik vse v tovarni sedaj vsi v moških oblikah, da že ne veš več, kdo je moški in kdo ženska.

Namen prigode je pojasniti, da so v tovarni sedaj vsi v moških oblikah, da že ne veš več, kdo je moški in kdo ženska.

Republikanski torij, lastnik čikaške "Tribune" Robert McCormick se je pred tedni "proslavil" v govoru v Detroitu, kjer je pravil, kako je v prejšnji vojni pomagal pri kovanju načrta za obrambo Detroita, ki ga je mislila iz Kanade napasti angleška armada. Pa je za McCormickov obrambni načrt menda izvedela in se premisnila. What a man!

Ako bi bil McCormick kak revez, bi se za njegove bedastoči nihče ne zmenil. Toda on je multimilijonar in lastuje časopise ter radijsko omrežje, s katerim vpliva na milijone ljudi. Njegova propaganda je v glavnem proti Angliji, še bolj strupeno proti Sovjetski uniji in grize tudi organizirano delavstvo.

V gojivti sovraštva do Rusije mu pomagajo tudi nekateri slovenski "demokratični" uredniki. Ali ni to fina kombinacija ameriških časnikarskih zvezd?

John Chamazar.

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Finska si išče izhod v mir. Tudi v Washingtonu so ji svetovali, da je zanjo najboljše, ako se izmota iz vojne ko hitro može.

Tako se zaključuje tragično poglavje dežele, ki se je junija 1941 med prvimi pridružila zmagovalcem pohodu do takrat nepremagljivih nacijskih armad. Tudi Ogrsko in Rumunijo čaka ista usoda.

V Italiji se vrše težki boji. Zvezniška kampanja v nji je marsikoga razočarala, posebno še tiste, ki so pričakovali italijanske pomoči v nji. Tisto "mehko trebušje Evrope", kot so imenovali južno Italijo, se je spremenoval v precej trdno nemško hrabtenje. Našim ljudem bo dalo še precej truda in žrtev, in vzel bo precej časa, predno bo kaj doseženega.

Kar se Italijanov tiče, saj tisti, ki so položaj razumeli, so od prebivalstva v Italiji pričakovali prav malo ali pa nič. Severna Italija, kjer je največ antifašistov, je v nemških rokah. Južna Italija, katera je bila vedno nazadnjaška in klerikalna, pa ne pomeni veliko. In še tisto malo gibanja, kar ga je bilo v nji protifašističnega ter pripravljenega za boj, so zavezniški strili, ki so jim ponovno naprili kralja in Bogodola na ramo. Kaj misijo zavezniški s to idejo, je menda znano samo njim. Skoro gotovo je to ponovitev iste taktike, kot so jo vršili v francoski Afriki. Gotovo pa je, da to njihovo početje ne bo navdušilo zasuhnjeno Evropo.

Bolivija
(Nadaljevanje.)

Z vso resničnostjo se lahko trdi, da vlada odstavljenega bolivijskega predsednika Enrique Penarande ni bila demokratična. Demokratična je bila le v tolikem smislu, da so lahko kositerni in drugi baroni delali, kar se jim je poljubilo. Njegova vlada je bila NJIHOVA vlada.

Resnica pa je, da je takrat ta vlada pretrgala stike z osiščem, ali to menda bolj s praktičnega kot pa z ideološkega stališča. Revolucionarna junta, ki si je osvojila vlado, si je popularnost z lahkoto pridobila, še posebno pa, ker je obljudila v svojem programu zboljšanje skoro obupnega položaja bolivijskih rudarjev.

Tako je preobratu sta dva največja lastnika kositernih rudnikov v Boliviiji — Mauricio Hochschild in Carlos Victor Aramayo, pobegnila iz dežele. Ona dva in pa Simon Patino kontrolirajo omenjeno rudo.

Za predsednika je junta izbrala Gualberta Villaroela, ki sicer izven Boliviije ni posebno poznan, a odlikoval se je v zadnjih vojnih v Chaco. Za finančnega ministra je bil od iste klik: imenovan dr. Victor Paz Estenssoro. Tema sledi še precejšnje številu izmed njih je znano, da so bili ali so v prijateljskih odnosih z osiščem.

Ameriška vlada dosedaj še ni priznala nove bolivijske vlade. Tajnik državnega departmента Cordell Hull jo je označil za protidemokratično ter za simpatično tistim državam, s katerimi smo v vojni. Brez prijateljskih odnosov z osiščem.

O kakšnem večjem delavskem političnem gibanju to jesen ni upanja. Socialistična stranka se skuša izolirati iz ameriške politike, a vzljudno temu so njegovi govorji na vsa tako prizadevanja toliko boljši odgovor. Posebno med delavstvom je postal vsled svoje odločnosti zelo popularen.

O kakšnem večjem delavskem političnem gibanju to jesen ni upanja. Socialistična stranka se skuša izolirati iz ameriške politike, a vzljudno temu so njegovi govorji na vsa tako prizadevanja toliko boljši odgovor. Posebno med delavstvom je postal

POVESTNI DEL

ANGELO CERVENIK:

NA STRAŽI

(Nadaljevanje in konec.)

Tudi v tem trenutku ga je zaledal pred seboj.

Kako otožno in očitajoče ga je gledal:

— Marko, ali si šel tudi ti med nje, tudi ti, ki si me hotel maščevati...

— Saj prav zato, da bi te maščeval... se je hotel Marko opravičiti.

Ali se ni Stane strahotno zakrohotal. Marka je zasebno po vsem životu.

Pomenjal si je oči.

Sanja ali bdi?

Ali je pijan?

Da, preveč je pil.

— Res je, res je, strahopetci smo! Enaki smo tistim, ki so ubili mojega brata, enaki tistim, ki so pozneje dan in noč zalezovali mene... Tisočkrat Tisočkrat sem jem zalučal v obraz psovko: Strahopetci! In kaj sem storil zdaj... Pridružil sem se jim...

Tedaj se je zakrohotal. Na ves glas.

Prestrašil se je svojega lastnega glasu, ki je bil bolj podoben glasu njegovega brata nego njegovemu.

Ali je zblaznel?

Ah, ni zblaznel, ne.

Skrajni čas je, da razčisti s samicami seboj.

V čem se razlikuje od ubijalcev svojega brata?

Ali niso z istimi besedami zagovarjali svoja zločinstva, karor jih zagovarjammo mi? Samo eno edino ime smo zamenjali... eno edino ime? Oni so zlorabljali ime svojega ljudstva, mi pa... Ali ga res zlorabljamo?

Nepričakovano je podzavestno zaslila čelnikov glas:

— Premišljujojo anarhisti!

Mi pa moramo delati, brezpojno in slepe ubogati, ukloniti se slehernemu, na videz tako nemiselnemu ukazu. Vse za našo idejo, vse za...

— Ze zopet premišljuješ! — se je posvaril.

Zaman se je svaril. Misel je kakor reka, ki neugnano der naprej, ki jo moreš zajeti kvečem v jez, da se sprosti v električni energiji, da požene koleje tovarne.

— Zaman, zaman!

— Strahopetci smo! Misli se bojimo. Zakaj ga moram udati s palico po glavi? Ali mar ne ato, ker ne moremo kljubovati njegovi ostri misli? Ali ne zato, ker je naša misel majhna in neognljena, še vsa v plenicah?

Bojimo se ga.

Vsi se ga bojimo.

Zato, prav zato ga hočemo po končati.

Zopet se je zasmehal. A ta smeh je bil samo karikatura ameha.

Ah, danes je tako čudno žastna noč. Samo zato sem tako ozlan.

Ali nima tudi Kos brata?

Ali ne gra za njim s kolesom?

Kako čudno in nezmiseln vprašanje!

Ne samo brata, tudi otroke in ženo ima, majhne nepreskrblejo otroke. In dober človek je, menda; delavci ga imajo zelo radi.

Saj prav to je tisto!

Ne z mislio, s svojo dobroto jih je pridobil.

Zapeljivec je.

— Tako? — se je zasmehal Markov brat. — Z dobroto jih je zapeljal? Zakaj pa jih vi z dobroto ne zapeljujete in zapeljete?

— Zakaj ne, a?

— Ne, ne, nisem pravilno povedal. To ni dobrota, to je demagogija!

Dobro, dobro, pa bodite še vi demagogi, samo ne strahopetni razbojniki!

— Ah, pusti me, ne muči me več... Ne smemo biti demagogi. Vitezi resnice moramo biti. Zapeljancem... o odpirati oči...

Stanko se ni vec smehljal. Nič več deškega ni bilo v njegovih očeh, nič več tistega, kar je ne-

daj bilo tako sladko, nežno, žameto. Kako strašne so bile v tem trenutku njegove oči! Njegov pogled je bil kakor plamen, kakor ognjena, govoreča obotžba.

— Marko, lažeš; lažeš, ti vi tez resnice... Čemu lažeš sam sebi? Prodal si se za skledo leče, za skorjo črnega kruha... prodal...

— Živeti moram!

— Živeti, toda ne živeti, kakor priklenjen pes! Živeti človeško, Marko!

— Povej, kako! — je jezno zavpli Marko.

— Kako jih živi na milijone in milijone, ki so v enakem položaju, kakor ti? Kako živijo očetje, ki imajo žene in otroke, pa so prav tako brezposelnici, kakor ti?

Deveta ura.

Marko je štel udarce

Ena, dve, tri...

Komaj je odbilo v prvi krvi, že je začelo biti v drugi, v tretji, četrti...

Marko je štel.

Bilo mu je v olajšanje.

— Brat Marko

Za njegovim hrbotom se je oglasil čelnik.

— Tukaj sem, brat čelnik!

— Ali dobro paziš? Čudim se, moral bi biti že davno tu. Pravkar je odbila deveta. Shod imajo napovedan za poldeveneto, njega pa še vedno ni. Ali si ves čas budno pazi!

— Budno, brat čelnik!

Marko je zopet postal sam.

— Ali sem res ves čas budno paziš? — je sam sebe vprišal. Moral si je priznati, da ni prav za prav nič paziš. Zavojlo njega bi bilo lahko šlo devet Kosov mimo.

— Kakšen strahopetec sem!

— si je očital. Zakaj nisem čelniku takoj povedal, da nočem več sodelovati pri tem zverinskem lovu na ljudi?

Nepričakovano in nekako podzavestno ga je vsega prevzel sovraštvo do čelnika in do vseh teh ljudi, ki se že njim vred borijo proti Kosu in Kosovim ljudem.

Zakaj mu ni takoj povedal kar naravnost v obraz?

Res je, moral bi mu bil kar v obraz povedati, toda — jutri? Kaj pride jutri? Kje bo jedel, kje bo spal? Ali ne bodo potem tudi njega nekje prav tako počakali, kakor čakajo danes Kosa?

Da, da! Kos ima prav! Da smo plačanci, pravi, slab in umazano plačani hlapec...

Marko je zaškrpjal z zobmi.

Noče biti več hlapec! pa naj se zgodi karkoli!

Že zdaj, v tem trenutku pojde svojo pot.

Pa vendar se ni premaknil z mesta.

Se vedno je stal in s podvovojo čuječnostjo pazil na stezo, po kateri je moral priti sovražnik... Neka zahrbtna, železna sila ga je priklenila k jablani, da se ni mogel niti zganiti.

Nekaj se je zganilo...

Ali ne prihaja nekdo po stezi?

Kos?

V Marku je prisluhnila slererna žilica.

Kaj naj napravi?

Ali naj pošlje Hirša k čelniku?

Ce ga ne bo Marko pobil, ga bo zajela glavna straža na cesti.

Naj se zgodi karkoli! To se njega prav nič ne tiče. Drugi ga bodo. Saj ni Marko policija, da bi skrbel za javno varnost!

Zdajci pa je zopet nepričakovano zaslila krik umirajočega pod pripogibajočimi se črnimi cipresami:

— Strahopetci!

Iz teme se je lušila vedno bolj jasna postava.

Marko ga je že dobro videl in spoznal.

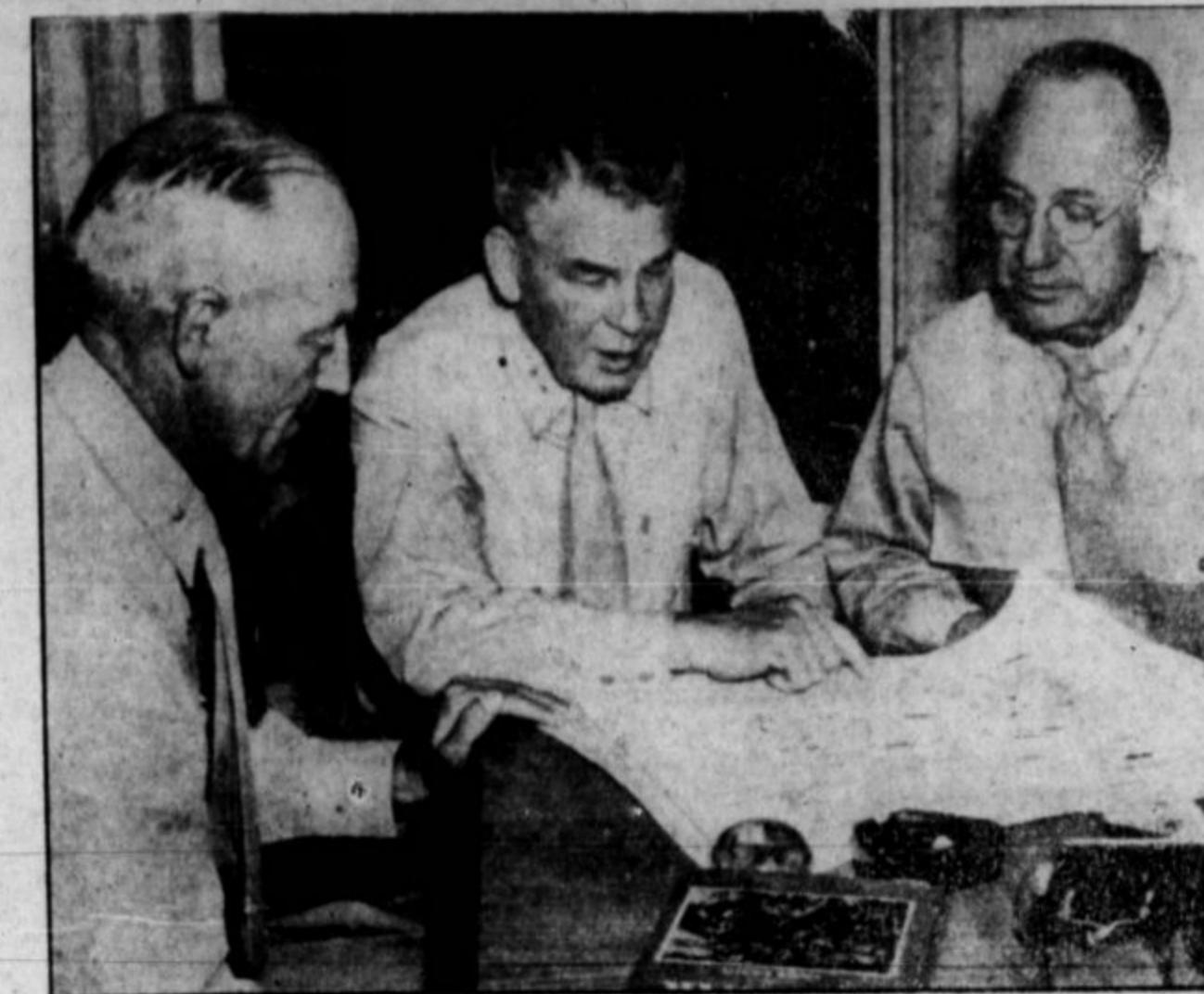
Bil je Kos.

Sam samcat.

S palico bi ga usekal po glavi, pa bi bilo vsega konec.

Vse bi trajalo samo eno pičko sekundo.

Marko je čvrsti stisnil palico.

TRIJE AMERIŠKI POVELJNIKI, ki so planirali napad na Maršalske otoke na Pacifiku in ga uspešno izvedli. Z leve na desno brig.-general Graves B. Erskine, maj.-general Harry Schmidt in maj.-general Holland Smith.

Kos je bil oddaljen od njega samo še kakšnih deset korakov...

Popolnoma brezskrbno jo mahata... Roke ima kar v žepih. Klobuk ima potisnjen globoko na oči, glavo sklonjeno proti zemlji. Kakor nalašča, da bi ga človek upil tja po betici!

Ali se Marku ne dviguje kar sama roka, ali ga ne bo vsak hip pobil?

Tedaj se je Marko zasmehal.

Prav na glas.

Kos se je ustavil.

— Kdo se smeje?

— Tiho, Kos, na vas čaka mo...

— Name?

— Da, pobiti vas moramo

Kos je takoj doumel, za kaj gre.

— Skesali ste se, ali ne? — ga je pobaral.

— Skesal? Ne, Kos, čemu bi se kesal? Samo spoznal sem... Toda sedaj ni čas, da bi se pomenuval. Vrnite se, naglo se vrnite, odkoder ste prišli!

— Vrnem naj se? Saj moram na shod!

— Pobili vas bodo... Prepozno.

Po bliskovito so ju obkolile tri temne postave. Kakor da so zrasle iz zemelje.

— Čemu ta pogovor?

Čelnikov glas je bil oster.

Ze se je dvignila palica. Marko je hotel prestreči uader ter tako rešiti Kosa.

Udarec je padel po Markovi glavi...

— Marka si!

Marko je obležal v mlaki krv...

Nekje daleč je žalostno zavjal priklenjen pes.

Oblak je poslal eno novo naročino, provizijo pa pustil tiskovnemu skladu. V uradu se je zglasila tudi bivša Kansasčanka Mary Vertnik. Plaćala je članarino klubu za 6 mesecev, prispevala dolār v tiskovni sklad in

vzela koledar. Pa pritožila se je, češ, prej ko sem bila v Kansasu, so bili prodajalci koledarjev dalec od mene, pa sem ga vendar dobila veliko prej kot v Chicago. Je pač tako, da tu nimamo dovolj prodajalcev.

Frank S. Tauchar je dobil še dve novi naročnini. To bo vse iz domače vasi.

Martin Juddich, Waukegan, Ill., je poslal 4 nove in 8 obnovljenih naročnin. John in Ančka Mahnich pa sta poslala \$2 v tiskovni sklad in ona zraven še članarino Prosvetnih matic za Gospodinjski klub SND.

Leadville, Colo. Iz te gorske vasi se je oglasil John Fajdigia. Poslal je pet obnovnih naročnin ter \$2.50 v tiskovni sklad.

Anton Tratnik, Diamondville, Wyo., piše: Imam na roki dolar

za v tiskovni sklad, pa ga ne posljam prej dokler ne dobim spet kakega novega naročnika, kar mislim, da bo kmalu.

Iz Thomasa, W. Va., nas je predstevil z dvema novima naročninama Lenhard Werdinek. Tudi on si ni vzel nobene provizije.

John Teran, Ely, Minn., je postal 4 naročnine.

Naš Lojze Barborich v Milwaukeeju dobi kljub zaposlenosti pri reviziji in na sejah gl. odbora SNPJ med razno drugo korespondenco, in bili vsled tega prezrti za objavo. Pomota se je na pravila samo radi tega. Prosim prizadeta in druge čitalce v Detroitu, da to upoštevajo.

K. P. Milwaukee. — Zapisnik konference P. M. dobit prostor v prihodnji številki.

Privatno. Vsem, ki mi pišejo osebno, bom skušal odgovoriti, v kolikor mi bo čas dopuščal, čimprej. — F. Z.

Tudi Liberija za demokracijo

O malo zamorski republiki Liberiji in Afriki, ki je pod protekcijo Zed. držav, se redkokdaj čuje. Je pač brez politične in ekonomskega važnosti.

A dne 27. januarja pa je spet prišla v javnost z napovedjo vojne Nemčiji in Japonski. Drugač je v naporih združenih narodov ne bo treba storiti.

Neznanje je delavčev najhujši soražnik.

NAROČITE KNJIGO "MY NATIVE LAND"

ki jo je spisal

Louis Adamic
IZ PROLETARČEVE KNJIGARNE.

STANE \$3.75

V zalogi tudi druge Adamiceve knjige.

Pišite po cenik

Naslovite:

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.

★ KRITIČNA MNENJA, Poročila in razprave ★

KOMENTARJI

V Mussolinijevi "republiki" se vrši "preporod", ki dela zavezniškemu poveljstvu precej skrbi. Zavezniški poročevalci v Italiji pišejo, da bo naša arsma na svojem prodiranju v severno Italijo v neprijetnem položaju vračati Hitlerjevo-Mussolinijevu italijansko republiko kralju in njegovemu režimu, dokler se ljudstvo ne izreče za spremembu sistema vlade, če bo sploh doblo to priložnost.

Kralj Emanuel je v severni Italiji od fašističnih in nacijskih propagandistov oglašan za največjega izdajalca vseh časov. Dvorna posestva mu je republikanski režim konfisciral. Tudi mnogim plemenitašem v cerkvam so baje zaplenjena in razdeljena med ljudi. Dvorna gesla so nadomeščena z "republikanskimi", šolske knjige, ki so poveličevale dvor in Emanuela, so uničene in tiskane nove, ki priponujejo o novi svobodi in preporodu Italije iz okrogle monarhije v ljudovlado. Poročajo, da se ti "republikanci" posebno trudijo dobiti simpatije za svojo stvar med proletariatom v severni Italiji, ki je bil pred fašizmom socialističen in komuničičen ter za republiko.

S to propagando med delavstvom baje uspevajo, po — zasluge zavezniškega poveljstva v južni Italiji. Češ, poglejte jih, kako so vam pravili o osvoboditvi in demokraciji, a podpirajo pa trhlo izdajalsko dinastijo, hiherarhijo in ostalo reakcijo. Ti argumenti zvene "radikalno" in je možno, da bodo z njimi odbili v severni Italiji med liberalnimi elementi zavezniškega veliko simpatij. Ako bi zavezniško poveljstvo dalo slovo kralju in pomagalo v svojem delu Italije ustanoviti ljudski režim, bi imeli zavezniški propagandisti pred "republikanskimi" glasnikami v severni Italiji prednost, ker bi lahko ljudstvu rekli, da mu pomagajo k graditvi novega reda na temelju demokracije in socialne zaščite.

Sovjetska vlada se je članom nemškega osvobodilnega odbora v Moskvi vsled svojega obetanja Vzhodne Prusije Poljski jaz zamerila. Samo komunisti v odboru so bili za podprtje sovjetske obljube Poljski na nemški račun, vsi drugi proti, in se je osvobodilnega odbora se je v tem perekranju razbila. Tisti, ki so proti izvedbi sovjetske obljube Poljski, pravijo, da bi vsaka delitev Nemčije med drugi dežele, in kdo jim daje take obljube, pomagala le v povečavanju nemškega odpora in s tem k podaljšanju vojne. Ta argument ni brez podlage.

Hitlerjevi propagandisti v tretjem rajhu pa gredo še veliko dalj. Dokazujejo, da ima sovjetska vlada dvojno merilo. Zase zahteva vzhodno Poljsko, ker je večina njenega prebivalstva ukrajinska in beloruska. To stališče opravičuje s tem, da spadajo narodne manjštine deželam njihovega rodu, ne pa v podjarmjenja. A v pogledu Nemčije pa je Moskva ravno nasprotnej načinov.

Poljaki v Londonu se s sovjetsko obljubo ne zadovoljujejo, pa ne zato, ker ne bi marali Vzhodne Prusije, pač pa, ker že obobe: ukrajinski in beloruski del, ki so ga imeli pred letom 1939, in še Vzhodno Prusijo ter nekaj drugih nemških krajev. Vse gre torej nekako po starem, kakor v prejšnji vojni.

Zupnik J. M. Trunk rad zavredi v antisemitizem. Judov nima rad — to je že dostikrat povedalo v pisal. V "Novem svetu" je spet vprašal: "Kdo je umoril, križal Kristusa? Jude pač." O Sloveniji pravi, da v nji pred Jugoslavijo ni bilo dosti Judov, ker je bila preverna. A ko je nastala Jugoslavija, so pa že prihajali. Pravi, da pred prvo svetovno vojno v kavarni Union v Ljubljani ni bilo videti Judov. "Pod Jugoslavijo pa je bilo v nji Judov cele mize na najboljših mestih." Svoj članek zaključuje:

Jedovsko vprašanje ni vprašanje o krvidi Judov pri križanju Kristusa, ne le moralno vprašanje o ravnem sovraštu, to vprašanje posega v prvi vrsti v ekonomskih zadevah, ampak te strani se nihče ne dotakne. Ali res nihče? Ko pri nas v Ameriki antisemitizma se poznavajo, je ječala caristična Rusija pod težo judovskega vprašanja, da se je radi nesposmetnih pogromov zgrajal vse svet. Kako je v Rusiji danes? Prestudirajte, če vas zanimalo, gotovo je le, da tam prerkavanje o krvidi ali nekrivdi judovskega naroda pri križanju Kristusa ne obstaja, pri nas pa je skoroda edino v ospredju.

Sklicevati se na Rusijo je pa vsaj danes še hudo prekerna zadeva. Južne so krivi križanja, pa naj bi prisli do spoznanja prav radi — vsespolnega antisemitizma. Nam kažešči morajo postati bratje v Kristusu, križanje na sebi jim tega nikakor ne brani postati, "saj ne vedo, kaj delajo, oče, odpusti jim."

V HBZ je bilo glasovanje za izvolitev glavnega blagajnika končano in mnogi so se oddahnili, kajti težko da je bilo še kdaj na kakem referendumu v katerikoli jugoslovanski podporni organizaciji toliko volilne kampanje, kakor jo je bilo v HBZ. Kandidiral je v to službo bivši urednik "Zajedničara" Milan Petrak, ki je bil na konvenciji

uradi mnogo izdatnejši nego za celo Rusijo en sam. Zunanji stiki, ki jih lahko imajo posamezne države, seveda ne smejo obsegati pakrov ali podobnih dalekosežnih odločb. Molotov je izrecno govoril samo o posebnih ekonomskeh in kulturnih interesih posameznih republik slediče razlag:

Ko je bila ustanovljena Zvezna država britskega imperija, se to ni zgordilo zaradi zunanje politike. Nekatere teh države so bile razvile do take višine, da jim je bilo treba dati pravice nedovoljenosti.

Sovjetska unija smatra sama sebe za mlado državo, ki si še ni našla svoje dokončne oblike. Napačno je mnenje, da je imel Lenin od vsega početka v mislih popolno diktaturo. Sovjetski sistem je moral s silo uničiti sovražnike socialne revolucije, istočasno pa je moral zagotoviti demokratsko svobodo raznim političnim gibanjem v Rusiji.

Vsled tega se vladala v prvih letih v Sovjetski uniji med političnimi strujami silna nasprotstva, v katerih so bile razlike med posameznimi gibanji ne manjše, temveč večje nego so med republikanci in demokratiki v Zed. državah ameriških. Logični revolucionarni razvoj je vodil do popolne diktature, ki je zatrla vse politične stranopata. Vladala pa je teorija, da je to samo prehodno stanje, ki se je imelo zavrstiti leta 1936 z demokratsko ustavo. Bila je to resna namera, ki pa se ni izvršila v sledi bližanja druge svetovne vojne.

Enako je šel skozi razne prekušnje narodnosti problem. Lenin je želel dati raznim državam v Sovjetski uniji popolno neodvisnost, da tudi pravico, da se ločijo od Rusije. Ta demokracija je ostala na papirju.

Toda cilja, da dajo vsem svojim narodom enake pravice, niso sovjetti nikoli izgubili izpred oči. Leta 1939, tik pred izbruhom vojne so v Moskvi zgradili kongresno poslopje narodov in to je bilo znomenje bodočih izprememb v sovjetski državi.

Vojna je prekinila tudi to smer. Pomisliki pa, ki so še leta 1939 mnogo pomenili, so izginili po skušnjah zadnjih let. Razni sovjetski narodi so dokazali svojo zvestobo v strahotnih nalogah.

Ob enem želim poročati, da ta odbor sklicuje velik javen shod vseh Jugoslovanov na nedeljo 19. marca ob 2. popoldne v American-Bohemian dvorani, 1440 West 18th Street.

John Gottlieb, pomožni tajnik.

3,366 angleških bombnikov izgubljenih v I. 1943

Angleži so lani v raznih bombnih napadih na sovražne kraje in na mesta od nacijev okupirane Evrope izgubili 3,366 letal, izmed teh nekaj tudi na drugih bojiščih.

VJETI NEMSKI MORNARJI, ki so skušali privesti svojo ladjo, naloženo s kavčukom in drugimi vojnimi potrebščinami v kako luko pod nemško kontrolo. Vzlič blokadi se Nemčiji vseeno posreči utihotapiti še marsikako ladjo raznega tovora. Ladjo gornjih mornarjev je potopila nekje na južnem Pacifiku ameriška mornarica in poleg te še dve drugi. S kavčugom jih je založila Japonska.

Razlaganje vzrokov za decentralizacijo USSR

Clankar Donald Bell, ki razvoj Sovjetske Rusije dobro pozna, in vnanjo politiko raznih veselej, je napisal o vzrokih razširjenja avtonomije sovjetskih republik slediče razlag:

Ko je bila ustanovljena Zvezna država britskega imperija, se to ni zgordilo zaradi zunanje politike. Nekatere teh države so bile razvile do take višine, da jim je bilo treba dati pravice nedovoljenosti.

Sovjetska unija smatra sama sebe za mlado državo, ki si še ni našla svoje dokončne oblike. Napačno je mnenje, da je imel Lenin od vsega početka v mislih popolno diktaturo. Sovjetski sistem je moral s silo uničiti sovražnike socialne revolucije, istočasno pa je moral zagotoviti demokratsko svobodo raznim političnim gibanjem v Rusiji.

Vsled tega se vladala v prvih letih v Sovjetski uniji med političnimi strujami silna nasprotstva, v katerih so bile razlike med posameznimi gibanji ne manjše, temveč večje nego so med republikanci in demokratiki v Zed. državah ameriških. Logični revolucionarni razvoj je vodil do popolne diktature, ki je zatrla vse politične stranopata. Vladala pa je teorija, da je to samo prehodno stanje, ki se je imelo zavrstiti leta 1936 z demokratsko ustavo. Bila je to resna namera, ki pa se ni izvršila v sledi bližanja druge svetovne vojne.

Enako je šel skozi razne prekušnje narodnosti problem. Lenin je želel dati raznim državam v Sovjetski uniji popolno neodvisnost, da tudi pravico, da se ločijo od Rusije. Ta demokracija je ostala na papirju.

Toda cilja, da dajo vsem svojim narodom enake pravice, niso sovjetti nikoli izgubili izpred oči. Leta 1939, tik pred izbruhom vojne so v Moskvi zgradili kongresno poslopje narodov in to je bilo znomenje bodočih izprememb v sovjetski državi.

Vojna je prekinila tudi to smer. Pomisliki pa, ki so še leta 1939 mnogo pomenili, so izginili po skušnjah zadnjih let. Razni sovjetski narodi so dokazali svojo zvestobo v strahotnih nalogah.

Ob enem želim poročati, da ta odbor sklicuje velik javen shod vseh Jugoslovanov na nedeljo 19. marca ob 2. popoldne v American-Bohemian dvorani, 1440 West 18th Street.

John Gottlieb, pomožni tajnik.

3,366 angleških bombnikov izgubljenih v I. 1943

Angleži so lani v raznih bombnih napadih na sovražne kraje in na mesta od nacijev okupirane Evrope izgubili 3,366 letal, izmed teh nekaj tudi na drugih bojiščih.

IZ URADA PODRUŽNICE ŠT. 2 SANS

Chicago, Ill. — Prihodnjo soboto zvečer 26. februar, bo zopet naša redna seja. Člani in članice pridite vse. Ravno tako ste vabjeni vse tisti, kateri se niste včlanjeni. Tukaj izveste velik zanimivosti. Na primer, na zadnji seji nam je tajnik Mirko Kučel povedal veliko o delu SANSA in ZOJSA ter o hrabri borbi partizanov v Jugoslaviji. Kateri ste bili navzoči, veste, kako pa zato smo vse sledili njegovim izvajanjem. V soboto zvečer bo pa med nam Vincent Cinkar, ki nam bo zopet gotovo povedal kaj važnega in zanimivega. Članstvo podružnice ponovno apelira na vas, da pride na te važne seje. Vedete, da z malimi mesečnimi prispevki se veliko pomaga našemu trpečemu narodu, če nas je več skupaj.

Na zadnji seji smo tudi izvolili sledeči odbor za to leto:

Predsednik, Louis Volk; tajnik, John Turk; blagajnik Ludvik Katz; zapisnik, Frank Teropšič. Nadzorniki: Joseph Vreček, Philip Sober in Jennie Volk. Udeležba je bila dobra.

Upamo, da bo ta mesec še boljša. Naš novi predsednik nam je povedal, da bo otvarjal seje ob določenem času, to je, ob 8. uri. Torej odločite se vse, da pride v soboto zvečer zagotovo na to sejo zgodaj. Po seji bo, kot je načrtovan, malo prijetne domače zabave. Ludvik Janežič je obljubil, da bo prinesel seboj svojo harmoniko.

John Turk, tajnik.

Ameriške zmage na Pacifiku

Ameriška bojna sila je z napadom na japonsko pomorsko trdnjava Truk ugonobila 19. januarskih bojni ladij, uničila nad 100 letal, vzletališče in trdnjavski naprave. To je bil največji ameriški triumf dosedaj v vojni z Japonci.

SODELUJTE

V KAMPAJNI ZA

TISOČ

NOVIH NAROČNIKOV
VSI, KI SOGLAŠATE
S SMERNICAMI
PROLETARCA

PRVA SLOVENSKA PRALNICA

Parkview Laundry Co.

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO 8, ILL.

Fina postrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

TELEFONI: CANAL 7172-7173

ZA LICNE TISKOVINE VSEH VRST

PO ZMERNIH CENAH SE VEDNO

OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

ADRIA PRINTING CO.

t. MOHAWK 4707

1838 N. HALSTED ST. CHICAGO 14, ILL.

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue
Chicago 23, Illinois

NAROČITE SI DNEVNIK

“PROSVETA”

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado \$6.00

na leto; \$3.00 za pol leta; \$1.50 za četr leta; za Chicago in Cicero

\$7.50 za celo leto; \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00.

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue

Chicago 23, Illinois

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue

Chicago 23, Illinois

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue

Chicago 23, Illinois

Naslov za list in tajništvo je:

2657 So. Lawndale Avenue

Iz SANsovega urada

3935 W. 26th St., Chicago 23, ILL.

Se o vojnom posojilu

Kampanja za četrtto vojno posojilo je zaključena. Nobenega dvoma ni, da je postavljena krovna bila prekoračena za preko milijarde dolarjev. Koliko so slovenski Amerikanci prispevali do dosege te kvote? SANS pobira tozadneve podatke in želi, da o njih poročate v upravnem uradu. Če je le mogoče, naj podatke zbereva lokalna podružnica ali društvo, h kateremu spadate. Lahko pa člani Sansa sami sporočejo pročeljno vrednost kupljenih bondov naravnost v Sansov urad. Navadna dopisnica bo zadostovala. Ako se želi, bodo vsa imena ostala tajna, objavljena pa bo le skupna vsota kupljenih bondov v vsaki slovenski naselbini. Tej kampanji bodo kreditirani tudi bondi, kupljeni do 29. februarja. Slovenski ameriški narodni svet vsled tega apelira na vse one rojake, ki se še niso odzvali klicu strica Sama za četrtto vojno posojilo, da se pridružijo pred zaključkom tega meseča že prispevajočemu številu slovenskih Amerikanov in po možnosti posodijo denar Ameriki za zmago demokracije nad diktaturom. Sans se je zavezal podpirati Ameriko v svojem vojnem naporu in ves dosežen uspeh mu bo kreditiran. Važno je torej, da nas o svojem prispevanju tudi obvestite.

Namen te kolone

Ta kolona se priobčuje v naših listih že nad eno leto. Članek se redno pošilja desetim slovenskim listom v Ameriki. Nekateri jih priobčajo v celoti, nekateri le deloma, nekateri le tu in tam in nekateri nič. Vse to je odvisno od izkrenosti SANsovega gibanja in pa od prostora, ki je na razpolago za neuradne zadeve.

Glasila slovenskih podpornih organizacij so v prvi vrsti namenjena svojim lastnim uradnim potrebam, potem šele zunanjim zadevam. Slovenski ameriški narodni svet je hvaležen vsem listom, ki uporabljajo njegovo publicitetno gradivo.

Da bo v bodočem ostajalo več prostora za važne stvari, bomo omejili tedenska poročila o prispevkih za politično gibanje SANSA od strani podružnic in posameznikov. Omenjali bomo le važnejše prispevke. Vsi prispevki pa bodo podrobno označeni v naših mesečnih računih.

Zanimivi članki v revijah

Ameriške revije prinašajo čedalje več gradiva o političnem razvoju slovenskega in jugoslovenskega vprašanja. Večina teh se bavi z notranjo politiko in informacijami o jugoslovenskem osvobodilnem gibanju, ki ga SANS podpira, zlasti po Združenem odboru jugoslovenskih Amerikanov. Potrebo je, da ljudje čitajo vse take spise in se tako seznanijo, kaj se resnično v stari domovini godi. Poročila prihajajo iz raznih časnikarskih krogov, na ktere se je lahko zanesti, ne dobivamo jih pa iz privavnih ali zasebnih virov. Če se niste, čitajte v tedniku The Nation (od 29. januarja) članek "The Plot Against Jugoslavia" (Bogdan Radica, bivši šef jugoslovenskega presbiroja); "Life"

(od 14. februarja), članek Stojana Pribičevića o maršalu Titu; "Collier's Weekly" (od 19. feb.), članek Franka Gervasia tudi o Titu. Iz tega tednika so bili poslan članom vseh SANsovih odborov in podružnic. Članek je za propagando ene ali druge stranke v Jugoslaviji, pač pa so područni in pomagajo razumeti situacijo v tej hrabi, od načina neprinemagnani deželi.

Združeni odbor je tudi razpoljal na naše podružnice brošurico člankov izpod peresa poročevalca C. L. Sulzbergerja, ki so izšli v New York Timesu in dva važna govora SANsovega častnega predsednika Louisa Adama.

Revija "Yank", ki jo izdaja ameriška armada za svoje vojake, vsebuje v britanski izdaji od 30. januarja štiri strani dolg članek o jugoslovenskih partizanih in njihovih voditeljih. Ilustrirana je z mnogimi slikami in članek jednato razpravlja o tem neprimernem, čudovitem odporu, ki ga vodijo demokratični elementi Jugoslavije od Slovencev do grških meja.

Tajnike naših postojank primo, da prejeti material razdelijo med svoje člane in druge zainteresirane rojake in Amerikanke čim ga prejmejo. Ni treba čakati sej. Niti niso iztisi namenjeni, da bi se valjali po tajnikovi mizi in predalih. Razdelejmo se naj, kolikor je mogoče. In če prejeto število ne zadostuje zahtevi in potrebi, nas obvestite.

Mirko G. Kuhel.

O SAMOMORU V MIAMIJE JE VREDNO MISLITI

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Edward "Študiral" Hitlerjev "socialni" red in ga po končnem potovanju silno pohvalil. Hitler je rešil po Edwardovem mnenju socialni problem, in to mu je dalo spet publicete po vsem svetu kot človeku, ki mu je več za navadne ljudi kakor za angleški prestol.

Tako je tudi Hitler pridobil začeljeno — in pa Bedaux, ki je razpletal svoje mreže za poznejše piratske akcije.

Oblikovaljeni poset v Ameriko izjavljen

Po posrečenem Bedauxovem podvzetju z Edwardom v Nemčiji ga je sklenil "prodati" ameriški publik na naznanilom, da pride bivši kralj tudi sem "študirati" delavske razmere. V ameriški "society" je zavrsalo in visoke dame so na vso moč tekmovale, kje bo visoki par govorovali. Mnogokatero multimilijonarskih, parazitskih družin v Zed. državah ga je vabilo.

Casopis je pisalo o njem, a v tem času je odbor AFL začel z veliko kampanjo proti Edwardovemu obisku pod Bedauxovo protesto. Morda bi ta propaganda v Londonu in v Washingtonu na eni strani, in med Moskvo na drugi, sledile poročilo:

Maurice Thorez, edini francoski komunistični prvak, ni dobil dovoljenja, da bi iz Moskve prišel v Alžir.

FINANČNO POROČILO ZDRAZENEGA ODBORA JUGOSLOVANSKIH AMERIKANCEV

Združeni odbor jugoslovenskih Amerikanov je pričel s svojimi aktivnostmi takoj po ustanovitvi dne 7. avgusta 1943. Od tedaj do konca leta so bili dohodki in izdatki kot sledi:

Dohodki:

Prispevki raznih organizacij, društev in posameznikov

vključivši nabirnih pol...	\$19,867.00
Za Titov portret	449.25
Za Partizanski fond	335.00
Razno	52.00

Skupno \$20,703.25

Izdatki:

Pisarniška postrežba in najemnina, plačana do 4. februarja 1944 \$ 667.25

Pravnika in razna druga izplačila, vključivši pomoč Ujed. odboru v Londonu

Postnina in express

Tiskovine

Telefon, telegraf in kabl...

Potni stroški in entertainment

Uradno potrebščine (papir, kuverte itd.)

Uradno pohištvo in druga oprema

Plače

News Service, knjige in literatura

Razno

Skupno \$11,763.81

Preostanek na čekovanem računu \$ 8,937.44

V zvezi s kampanjo v novemburu in decembру je povrh gornjih dohodkov zagotovljeno na "pledges", toda še ne vplačano, nadaljnih \$7.250, kakor tudi \$1,734 dolga za Titove portrete od raznih organizacij in posameznikov.

V gornjih dohodkih tudi ni vključeno nadaljnih \$2,500, prejetih kot prispevki in na nabiralne pole (kot del kampanje) od 1. do 7. januarja 1944.

M. J. Bogdanović, blagajnik.

Pripomba: Gornje poročilo je bilo predloženo in sprejet na seji izvršnega odbora Združ. odbora jugoslovenskih Amerikanov, ki se je vrnila 5. januarja 1944 na 1010 Park Ave., New York, Y. Y. Finančno poslovanje so pregledali slednji odborniki: Peter Peff, Zlatko Balokovič in Anton Majnarich.

Na isti seji so bili izvoljeni v budžetni in nadzorni odbor Anton Majnarich, Peter Peff, Zlatko Balokovič ter Vinko Uješč, kot tajnik dotednega odbora.

Pišite po cenik PROLETARCU

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

2301 S. LAWNDALE AVENUE
CHICAGO, 23, ILLINOIS

otok, kjer ne bo mogel s svojo "duches" več delati zgage.

Tako se je zgodilo. Edwarda ni bilo na tisto turo. Pozneje ga je angleška vlada imenovala za governerja otoka Bahame pri Floridi, toda intrig, ki jih je razpletal Bedaux, so šle dalje.

London na strazi

Angleška tajna služba je delovanje te trojice zasledovala v angleški in angleški vladi pred Bedauxom in njegovimi zavezniki že davno svaril, zahteval je, da se naj aretira vse tiste, ki so se omudezvali v sodelovanju z Vichyjem, a v odgovor je dobiti propagando Washingtona in Londona, ki je skušala dokazati da je De Gaulle fašist.

Ko si je Bedaux živiljenje končal, je marsikom odleglo, ker se je bal njegovih izpovedi. A slaba vest jim bo ostala. Narodi pa imajo nov nauk, ki jim dokazuje, kako blazno je vzdrevati sistem, ki v civilizirani, ljudski družbi nima mesta.

Osvobodilni odbor Francije v težavah zaradi vnanje politike Anglike in USA

Francija je ena izmed onih dežel, o kateri kritiki dokazujojo, da jo ameriška in angleška vlada izigravata v voditi svojo politiko in v njihovem namenu, da ju rešita za kapitalizem. Po njihovih mnenjih, in navedli so že mnogo dokazov, je general Charles de Gaulle in francoski osvobodilni odbor samo zato nepriznan za pravo francosko vladu, kar se Londona in Washingtona neneha, kar mu ne zaupata, da bo v stanju Francijo obdržati staremu redu — torej tistem, ki jo je zaigral.

Gre se namreč — kakor je sedaj običaj v takih spornih zadevah, ali naj bo taka kakor je bila, buržavna namreč, ali pa se jo naj prepusti "komunizmu".

Thorez je pravzaprav ubenik. Mobiliziran je bil leta 1939, toda je izginil od svojega regimena nekaj dni prej, predno je Daladier ukazal zapreti komuniste, kar se je zgodilo po sklenitvi rusko-nemškega pakta pred izbruhom vojne. Thorez je bil od takrat v Moskvi.

Ker pa je rusko držanje na pramu Titu slično onemu Velike Britanije in Amerike, nikdo ne smatra, da pomeni ruska odklonitev sprememb tudi v skupnih zaveznih odnosih z Jugoslavijo.

Klub temu pa jugoslovanski krogri iz opozicije v Londonu verjamejo v možnost, da je bil slučaj izbran za sovjetsko izjavo, ki je prislava v obliki brzjava iz Kaira preko agenture Tass: tato, da se s tem naglasi nezadovoljnost sovjetov za dejstvom, da zaveznike vojske vojaške misije ne niso zapustili.

2. Francozi si ne želijo druga, nego ideoško zvezo med francosko komunistično stranko in Moskvo in upajo, da je nevarnost minilačani, ko so razpustili komintern.

3. Voditelji francoskih podtalnih sil toplo občutijo tovarstvo francoskih komunistov, ki so od leta 1941 dalje igrali veliko vlogo v francoskem podtalnem gibanju.

4. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na račun naroda.

Ako je ta očitek upravičen ali ne, res je, da se napetost med komunisti in drugimi strankami veča.

Maurice Thorez, edini francoski komunistični prvak, ni dobljal dovoljenja, da bi iz Moskve prišel v Alžir.

5. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na račun naroda.

6. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na račun naroda.

7. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na račun naroda.

8. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na račun naroda.

9. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na račun naroda.

10. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na račun naroda.

11. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na račun naroda.

12. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na račun naroda.

13. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na račun naroda.

14. Vse združene stranke in voditelji podtalnega gibanja v Alžiru pa so se bali, da bo prvi razdor v francoski protinacistički fronti prišel od komunistov. Imeli so vti, da bodo komunisti žrtvovali politično enotnost in zastopali samo interes svoje stranke na

Blame Rum Plan for Headaches

Americans who are moaning and groaning over the complexities of their income tax returns should place the responsibility for their plight where it belongs.

They are paying one of the penalties of the iniquitous Rum Plan, which not only handed the rich a tax present mounting up in the billions, but so muddled the Federal income tax provisions that even experts are baffled in trying to figure them out.

Hundreds of thousands of taxpayers will have to go to the extra expense of employing assistance in compiling their returns. Hundreds of thousands of others will not be certain whether they are overpaying or paying too little, and they will never feel sure that at some future time the tax authorities will not call them to account.

The Treasury Department is not responsible for this confusion. The blame rests with reactionaries in Congress who voted to "forgive" wealthy corporations and individuals 75 per cent of the debt they owed their government.

LABOR pointed out at the time that the little fellows would pay for this worse than folly—and the headaches they now experience are only part of the price.—Labor, Washington, D. C.

Roosevelt Carries The Ball

We notice that Secretary of War Stimson has become the "whipping boy" of certain groups who are opposed to a labor draft law but who are determined to boost for Roosevelt, come hell, high water or slavery.

Soon after President Roosevelt made his bid for a "national service" act which would enable the administration to order workers into the service of private, profit-taking owners, Stimson came out with a statement pleading for such a statute. And that gave the Roosevelt followers their opportunity. Ever since then führer-conscious laborites and liberals have been pecking daintily at the Stimson hide and seemingly forgetting all about the president's connection with the idea.

We don't know, of course, whether Mr. Stimson and his chief "planned it that way." It may be, of course, that the Secretary of War was at once so sincerely in favor of the labor draft and so deeply convinced that the president must be protected from labor criticism that he willingly placed himself in the line of fire.

Be that as it may, however, the manner in which Stimson is being remembered and Roosevelt forgotten convinces us that there are some apostles of democracy who were pathetically eager of the chance to shoot at a lesser target than their Commander in Chief.

Well, that is not the way we want it. We are not going to be be-gulled or befuddled into forgetting that it was Mr. Roosevelt who first carried the ball in the game to impress workers into the service of profit-takers. We are going to remember that Mr. Stimson was merely running interference in the game.

It is easy to believe that ladies and gentlemen who have been riding the Roosevelt band wagon down the middle of capitalism's highway, to personal advantage, must have been let down and plained to tears when their hero suggested a way of life so patently at variance with democratic concepts.

But the pain of such a slap is no reason for selfdeception or for blinding one's self to the facts. We want everybody—and especially all workers—to remember that the labor draft suggestion is Roosevelt's not Stimson's. We insist upon that, not because we object to F. R. getting away with yet another little error, but because we know that leaders following and hero-worshipping bars the road to the independent labor action on all fronts that, alone, can free the world from the constance menace of poverty, insecurity, exploitation and war.—Reading Labor Advocate.

AMERICANS STILL DO BUSINESS WITH NAZIS, SOLONS DECLARE

Big Industrial Concerns Accused of Cooperating With Foreign Partners, Without Protest From United Nations

The fact that America and Nazi Germany are at war makes no difference in the relations of giant monopolies in both countries that were as thick as thieves before Hitler went on a rampage.

These monopolies have continued to communicate and cooperate with each other during the entire period of the conflict, it was charged by the Senate Committee on Scientific Mobilization, headed by Senator Harley M. Kilgore (Dem., W. Va.)

An American branch of an international cartel, or trust, helped a German partner fight a patent suit in Swedish courts in 1942, the committee said. It added that the same American concern, which the committee did not identify, also turned over certain patents to a Spanish branch on instructions from the Nazi-controlled main office in Holland, and has carried on extended communications with its Nazi partner through affiliations in Argentina and Portugal.

No Protest by United Nations

All this has taken place without protest by the United Nations, which have neither blacklisted the cartel firms in neutral territory nor ordered seizure of their property in United Nations territory, the committee said.

The committee report contained a statement by the Justice Department showing that strategic military information about allied in-

dstry found its way into German hands through the international cartels before the war.

Among the American firms named in this hand-across-the-sea business are the Bausch & Lomb Optical Company, the American Bosch Corporation, the duPonts, General Electric and Standard Oil of New Jersey. All were declared to have the closest possible relations with Nazi-controlled corporations.

Secrets Given Nazis

Through the American firms, the report revealed, information reached Germany disclosing the development and production methods of such items as light bulbs, turbines, short-wave and high-frequency radio equipment, synthetic rubber and military optical instruments.

All of these items have been the most serious bottlenecks in our war program. Senator Kilgore pointed out a number of instances where cartels and monopolies hindered the full development of technology in the United States and jeopardized our preparation for national defense.

To Continue After War

"Though there are indications that, though cartel and monopoly restrictions have been partially removed during the period of active fighting," Kilgore declared, "cartel and monopoly thinking and planning have continued to thrive."

A significant chapter of the report details at considerable length the program of the monopolists to continue and extend cartel arrangements at the conclusion of the war, regardless of any action that may be taken by this and other governments.

WHY RUN

Wife (romantically), looking up from novel she is reading—My, how thrilling! Tell me, George, what would you do if you suddenly saw another man running away with me?

Husband (thoughtlessly)—I'd simply ask him why he was running!

THE QUESTION OF TAXES AND OTHER ISSUES

By RAYMOND S. HOFSES, Editor, Reading Labor Advocate

balance of seventy billions.

But if Mr. Willkie's idea prevails there will still be a matter of sixty billions of dollars that the tax bill will not cover.

Ponder the above figures and you may begin to suspect that what Congress, the President and Willkie are all thinking of when they talk about taxes is not how to win the war, but how to finance it.

And it is on that point that Americans can disagree without any danger whatever of having their patriotism or their interest in the war effort brought into question. For RESULTS, not methods, is the test of merit.

It is, therefore, with no qualms that I present the Socialist program, full and complete, as the very best way of meeting the needs of the present war.

I would not hedge on a single sacrifice. I would put the boys first at the receiving line and share the second table with my associates here at home.

But I would do it by a method that will leave the American people—with irreplacable losses, to be sure—but with no debt for the future generation to worry about.

That is what Socialism offers.

For Socialism would make the means of wealth-production the property of the people. It would produce abundance for whatever USE common welfare demands.

But Socialism would not make any provision for the payment of a single cent of profit to the people who now own the industries in which the needs of the home front and of the war front are produced.

Socialists are not interested in creating debts. Above all, they are not interested in preserving a financial system. They are interested in winning—and thus ending—the war. And they have the program for supplying the goods in a manner that will not impose upon future generations the obligation of paying all over again for the things that this generation is now producing and paying for with their labor, their sacrifice and their blood.

Heating by Sun's Rays

The War Production Board's office of Research and Development has contracted with a western university to develop solar heating to a practical basis. The idea is to store sun rays in the basement during the summer against winter's cold.

RAIL TICKETS SCALPER CLEANED UP \$600 DAILY

NEW YORK.—In its drive against the black market in railroad tickets the government has unearthed an operator who has made an average of \$600 daily through overcharges of \$10 and more for reservations on trains to Florida.

Harry Craig Cooper, president of the Century Travel Service, was arraigned in Federal court on 32 counts, including conspiracy.

A new city ordinance limits agent's fees to \$1 a ticket, and District Attorney Frank S. Hogan said every effort would be made to enforce it.

MANNER OF SPEAKING

Pete—I hear you're in the iron and steel business these days.

Sam—Sure. Me wife irons and I steals.

THE POST-WAR WORLD

By E. DIXWELL CHASE
(Worldover Press)

DECISIVE YEAR

The year 1944 may well turn out to be a far more decisive one in the course of history than we imagine, even tho we are acutely conscious of some of the great decisions that will have to be taken soon. At least this will be so if Ely Culbertson's analysis of the probable shift in world power over the next thirty years, contained in his new book, Total Peace, is anywhere near correct, and I am inclined to believe that it is.

Mr. Culbertson gives the U. S. about 25 years in which to act as the power-house and balance-wheel of world power politics. After that he sees this country dropping sharply behind both Russia and Asia, and losing its decisive voice in the shaping of world affairs. He sees the immediate post-war years as one of those rare moments in history when the selfish interests of the world's most powerful state are virtually identical with idealistic interests. This happy conjunction will last only a few years after the war, perhaps as few as five. During that period there will be a chance of realizing a system of world organization that would be able to replace power politics and recurrent wars. If the chance is missed, the rhythm of power politics will reassert itself, bringing further wars incalculably more devastating than the present, until one of the newer world powers is able to impose a world state, or the entire pattern is shattered and after a chaotic period a new pattern begins to take shape. In either case there would be scant hope that the United States would be able to maintain its democracy at home.

Mr. Culbertson has brought forward his plan for a world police force, based somewhat upon the old state militia scheme that prevailed in the United States during its earlier years. He believes that if his plan, or a similar one, is adopted, the need for power politics would disappear and the shadow of war would be lifted. With the possibility of waging a successful aggressive war removed from the sovereign states, a start at least could be made on bringing permanent order out of international anarchy.

What are the chances for the adoption of any such program? To be truthful, they look less and less good as the hour of military decision draws nearer. Despite the Senate's action in endorsing "an" international organization to maintain peace, neither Congressional nor public minds are much occupied with the question. If anything, they are less so than they were a few months ago. Domestic problems, details of post-war settlements within the old framework, are increasingly obscuring our view of the whole picture. It is the old trees and woods situation.

President Roosevelt's assertion is not encouraging, for it shows that the thinking at the top is still in terms of short range expedients of power grouping.

But we may surprise ourselves. Deep in our consciousness is a compelling belief that peace for a generation will not do. Something more permanent must be found. But thus far no one can with confidence say "It will be found." Will we be able to say it at the end of the coming year?

PEOPLE SHOULD GET GOODS THEY PAID FOR

When the war ends, it is estimated, the government will have on hand vast stores of property, perhaps as much as 50 billion dollars' worth. Disposal of this surplus in an orderly manner will be one of the most important problems of the reconversion period.

Since the people paid for these materials through their taxes, any benefit that may be derived as a result of their re-distribution should go to the people. But that won't happen if plans of large business groups are given consideration by Congress.

It is necessary only to recall what occurred after the last war to anticipate what will happen this time unless Congress sets up adequate safeguards to prevent these goods from falling into the hands of profiteering speculators.

That goes also for the 22 billion dollars' worth of plants which the government constructed and owns, but which industrialists insist shall be destroyed or turned over to them for a song.—Labor.

Invitation to Britain

Assistant Attorney General Wendell Berge came into the open a few days ago with one of the most challenging invitations of our times. In an address at Washington he urged Great Britain to join with the United States to destroy international cartels. Generally speaking, the British have been less alive than Americans to the menace of these private international supergovernments, which war upon consumers everywhere parcelling out markets among themselves, killing competition and restricting production, so that the profits of a few corporations can be high. But Mr. Berge notes hopefully that American attacks on cartelism have been gaining some popular support in Britain, and more in Canada.

This is a lead from the United States of which we should be proud. It may be, as Mr. Berge contents, that international cartels can't live if American corporations are obliged to stay clear of them. But for us to set out to bust the world trusts single-handed (even assuming that we'd try it, and wouldn't backslide into supine acceptance of our own monopolies) would be tackling the job the hard way. It ought to be a principal task of the permanent United Nations organization. And the more support Mr. Berge (or President Roosevelt, or Vice-President Wallace) can win in the British Commonwealth, the greater will be the chances of success.

Last Tuesday Richard Law, speaking as minister of state in the British government, declared that an exclusively Anglo-American military alliance would be undesirable. It would, he said, run serious risk of evoking counter-alliances—which was putting it mildly. With that stand almost all America will agree. But the peoples of the British Commonwealth and America also know that ties of tradition, blood and language facilitate co-operation between us. There are few if any more fruitful spheres in which we could exercise this co-operation, for our own good and that of every people, than in uniting to smash the cartels.

—The Chicago Sun.

On Seeking Office

Because Socialist trade unionists are active members of their unions, and care about the decisions made and the actions taken, they often find themselves in the position of spokesmen for general progressive forces. This natural development, which is undoubtedly influenced by the back-ground of knowledge and values supplied these trade unionists by the Socialist movement, often leads to the nomination of Socialists candidates for the various union offices.

When these nominations are made, Socialists usually accept, and we urge them to try for election, because of our party's belief in responsible participation in the economic organizations of the working people. Socialists do not believe that they can be vigorous spokesmen for a general group of trade union principles and yet never accept the responsibility for leading their unions on the basis of these principles.

This does not mean that the Socialist's chief interest is in being elected, or that his only reason for being active is to win attention so that he may be elected. His chief interest is the principles and ideals of Socialist trade unionism. To be a candidate on terms which mean abandoning his principles is something he will avoid.

Unfortunately, in the atmosphere of power politics which exists in so many unions, this simple approach is not always so simple. The Socialist's job is made more easy by the fact that he is not afraid of involving the rank and file in his campaign, since he has no tight and closed machine to perpetuate for power's sake alone, and can welcome the support and understanding of more people. This desire and ability to involve more of the trade union membership in the affairs of their unions is one of the biggest sources of Socialist influence in our labor movement.—W. B. in The Call.

PALMOLIVE PLAN IS CALLED A FAKE

"What is the 14-day Palmolive plan?" You've heard that query over the radio, but the answer given recently by the Federal Trade Commission is not the one volunteered by the announcer of the Colgate-Palmolive-Peet Company.

The public is told that use of Palmolive soap for 14 days will make you as good looking as a movie glamour gal, but 'taint so. The commission declared. Neither will the use of Palmolive lather or brushless shave cream make men look younger, the commission said.

The company is charged with misrepresentation in its advertising, on the radio and in newspapers and magazines.

For example, the commission denies a claim that olive oil which goes into the soap is of the edible variety, contending that the company uses what is known as "olive oil foods"—the result of chemical treatment of the crushed pulp and pits, which is inedible.

Palmolive soap "will not insure a beautiful skin nor avert the consequences of advancing age," the commission said.

The commission also takes a fall out of Colgate dentrifrices, asserting the company has falsely represented that its dental powder and cream will make the teeth bright and sparkling because of its "special penetrating foam."

The commission says that "special penetrating foam" is only soap suds flavored with aromatic oils and won't do what the radio announcer says it will.

In the home, there were 1,200 more deaths in 1943 among children under five than in the pre-war year of 1941—a rise of 25 per cent. In the 5 to 14-year group, the increase in home deaths was almost 400, or 24 per cent.

Fatalities among children in public places, other than in traffic, increased by 600, or 21 per cent. Most of this increase—500, or 24 percent—was among children 5 to 14 years old.

Leave but a kiss in the cup and I will not look for wine.—Ben Jonson.

MR. GRACE WILL GET ALONG ON ONLY \$221,000 THIS YEAR

NEW YORK, N. Y.—With lots of publicity, Pres. Eugene C. Grace of the Bethlehem Steel Corp. announced that he and other executives of the company had volunteered to give up a large part of their "incentive pay" in 1944, also in 1943.

The reduction amounted to 58 percent for Grace, who made \$537,724 a year. Now he is going to make only \$221,645—giving up all the rest of his "salary and special incentive pay" to the company.

Bethlehem Steel's profits for 1943, after taxes and other deductions, was \$32,124,592, compared to \$25,000,000 in 1942.

CHILDREN'S ACCIDENT DEATH TOLL UP

CHICAGO.—Accidental deaths among children have increased during the war period, the National Safety Council reports.

In the home, there were 1,200 more deaths in 1943 among children under five than in the pre-war year of 1941—a rise of 25 per cent.

In the 5 to 14-year group, the increase in home